

FAUST

Yazan
Johann Wolfgang von Goethe

Uyarlayan, Çeviren ve Oynayan
Haydar Zorlu

Yöneten Natalia Murariu

Cumhuriyet kurulduktan 26 yıl sonra FAUST 1 Ekim 1949 yılında Ankara'da Devlet Tiyatrosu'nun açılışında Muhsin Ertuğrul'un yönetiminde oynanmıştır.

İçerik:

Her şeyi aşmış ve artık öğrenecek hiç bir şeyi kalmadığına inanan Doktor Faust, yeryüzündeki sınırlı yaşamın acısından kurtulmak için ruhunu Mephisto'ya, yani şeytana satar. Mephisto, bunun karşılığında Faust'u bilgi hastalığından kurtaracaktır. Oyunda bir cadının hazırladığı iksirle Faust'un gençleşmesi sağlanır. Artık genç ve yakışıklı bir adam olan Faust, Gretchen adında güzel bir kızla karşılaşır ona âşık olur. Bu güzel kızın Faust'un tutkusundan kurtulmasının yolu yoktur artık.

Prof. Dr. İlber Ortaylı:

İstanbul Sahnelerinde "Faust" 'Ünlü Goethe'nin ünlü Faust'un 80 dakikaya uyarlayarak çeviren ve tek kişi olarak sahneleyen Haydar Zorlu'yu 26 Haziran akşamı (2012) Muammer Karaca Tiyatrosu'nda seyrettim. Goethe'nin şiirindeki müzikaliteyi vermek için giriş tiradını Almanca olarak verdi. Metni anlamamanın lüzumu yoktur, sadece yazarın orijinal dilindeki ve şiirindeki usta müzikaliteye dikkat etmek gerekir. Haydar Zorlu, Almanya'da büyüyen gençlerden ve bu dili iyi biliyor. Türkçe sergilemesi ise plastik yönden bir ustalıktı. Salonun dolu olması, klasik tiyatroya ve Goethe'ye duyulan bu ilgi bence çok sevindirici. Doğu Anadolu'dan çıkan bir gencin Almanya'da gördüğü dilbilim ve tiyatro eğitimi ile başarılı bir tiyatro sergilemesi de tebriğe şayan.'

Alev Alatl:

Bati'ya Yön Veren Metinler, Sayfa 32 "... Goethe'nin Faust'unu Almanca aslından çeviren tiyatro ve sinema sanatçısı Haydar Zorlu'ya minnettar olduğumuzu belirtmek isteriz..."

Haydar Zorlu

İstanbul'da 2010 yılında Tiyatro SanatOdası'nı kuran tiyatro sanatçısı 1966 doğumlu Haydar Zorlu İlkokulu Bayburt, Mikail Köyü (Karlıova-Bingöl), Elazığ ve Mersin'de okudu. 1979'dan sonra eğitime Köln'de devam etti ve 1987'de Köln Üniversitesi Hukuk Fakültesinde 2 yıl okudu. 1989'de profesyonel oyunculuğa başladıktan sonra Hukuk Fakültesinden ayrılıp 1989-1994 yılları arasında Germanistik, İspanyolca, Siyasi Bilimler ve Pedagoji eğitimini yine Köln Üniversitesi Felsefe Fakültesinde aldı. New York'ta Bob McAndrew Studio'sunda sinema oyunculuk eğitimi alan Zorlu 1997'de Almanya'da devlet tarafından kabul edilen tiyatro ve sinema oyuncusu (Staatlich anerkannter Schauspieler) unvanını alarak çalışmalarına devam etti.

Köln Üniversitesinde Alman dil ve edebiyatını okurken hazırladığı Faust projesini 2009 da Türkçeye çevirerek İstanbul'a taşıdı. İstanbul sahnelerinde en çok oynanan oyunlardan biri Goethe'nin yazdığı ünlü eser [FAUST](#) oldu. Haydar Zorlu Alman yapımı Türkiye'yi tanııtma amaçlı WDR kanalının '[VER ELİNİ TÜRKİYE](#)' adındaki 26 bölümlük dizide başrol oynadı ve dizideki Türkçe dil kursunu yönetti. 1991 yapımı dizi 90'lı yıllarda Türkiye'nin en kapsamlı tanıtım programı oldu. Zorlu bu projeden sonra Sayısız Alman dizilerinde yer aldı ve 2006 – 2011 arasında yayınlandığı dönemde

Avusturya'nın en başarılı dizisi olan, Avusturya Devlet Televizyonu'nda (ORF) yayınlanan, Reinhard Schwabenitzky'nin yönettiği 'OBEN OHNE' adındaki dizide başrol oynadı. Zorlu'nun görev aldığı tyatrolar arasında Oberhausen Şehir Tiyatrosu, Köln Arkadaş Tiyatrosu, Wupper Tiyatrosu, Kölner Künstler Tiyatrosu, Christallerie Wadgassen, Freies Werkstatt Tiyatrosu Köln ve Dortmund Operası bulunmaktadır.

Köln' de aralıksız 10 yıl boyunca oynadığı 'ANRHEINER' adlı WDR devlet kanalında yayınlanan diziyi 2008 de bırakıp, ta 1991'de Türkiye'de Amfi Tiyatro'ları dolaşırken hayalini kurduğu Faust projesini gerçekleştiren Haydar Zorlu, tiyatrosunu 2021 de Şirince'ye (Selçuk, İzmir) taşıdı. Çalışmalarına Tiyatro Sahne Şirince'de devam ediyor.

(c) Haydar Zorlu
Sahne Şirince

**Eğer en kötü gününde kan kaybı yaşayan halk sessizliğe bürünüyorsa,
Yeni şarkılar, eserler yaratın!
Daha fazla başınızı öne eğmeyin!
Çünkü bu topraklar her daim yeniden yaratır.**

Bu renkli yansımda yaşamı buluruz.

Müzik: Faust başlar

Bir zamanlar ilk bulanık bakışlarıma görünmüş olan siz
Tanımlayamadığım şahıslar, yeniden yaklaşıyorsunuz bana.
Bu kez sizi tutmayı denesem mi acaba?
Yüreğim o eski çılgınlığına yönelsin mi?
Sis ve dumanlar içinden yükselerek
Etrafımı sarıp başıma yığılıyorsunuz!
Peki, o halde hükmedin!
Beni çevreleyen büyülu soluğunuz,
Tıpkı gençlik yıllarımda olduğu gibi gönlümü titretiyor.

Müzik biter

Birlikte getirdiğiniz sevinçli günlerin görüntüleri yanı sıra
Bazı hoş gölgeler belirgin hale geliyor.
Eski ve yarı unutulmuş bir masalmış gibi
İlk sevginin ve ilk dostluğun izleri gözlerimde canlanıyor.
Acılar yenileniyor, şikâyetler tekrarlanıyor.
Hayatın içinden çıkılmaz dolambaçlı akışı.
Benden önce ölmüş,
Güzel saatlerin mutluluk düşlerine tanık olmuş
O iyi insanların adları anılıyor.

İlk şarkılarımı dinlemiş olan o ruhlar
Birazdan söyleyeceklerimi duymuyorlar artık.
Yok olup gitti o eski dost topluluğu ve ne acı ki,
Ah! Uzaklaşarak kayboldu o ilk şarkımın yankısı.
Alkışları bile beni korkutan, tanımadığım bir topluluğa söyleniyor şarkım.
Ne var ki, şarkımın hâlâ yaşıyor olması
Yolunu şaşıarak dünyaya yayılması keyif veriyor.

Çoktandır unutmuş olduğum bir özleyiş uyanıyor içimde.
O sessiz ve ciddi ruhlar alemine gitmenin zamanı geldi,
Fısıltılı şarkımın belirsiz seslerle havada yayılmasıyla,
Bedenim titriyor!
Gözyaşlarımla akışını durduramıyorum.
Acımasız yüreğim, katı değil! Yumuşak!
Sahip olduğum şeylerin nasıl uzaklaştığını görüyorum,
Kaybolmuş şeylerin ise yanı başımda birer gerçek olduğunu.

Müzik Konuşma başlar

TANRI

**Sevgili kötü düşmanım Mephistopheles,
Bütün inkâr eden ruhların arasından en çok seni takdir ediyorum.
İnsanlarla artık pek uğraşmıyorum, onlar kendi yolundalar.
Saman altından su yürüten sen ve senin şeytanlığın olmasaydı ne yapardım?
Hep dinlenir olurdum. Neyse bunlar bir yana.**

Sana bir şey soracağım ve bana doğru cevap vereceksin!

Merak ediyorum; acaba sen, yani şeytan,

Benim yarattığım bu dünyadan hoşlanıyor musun? *Müzik Konuşma biter*

MEPHİSTO

Bağışlayın beni Tanrım, ben gösterişli söz söylemeyi bilmem!

Eğer gülmeyi bırakmamış olsaydınız,

Belki benim bu ifade tarzıma siz de gülerdiniz.

Bu dünya mı?

Ne diyeyim şimdi ben bu dünyaya?

Ben sadece insanların nasıl acı çektiklerini görüyorum.

Bu dünyanın küçük Tanrısı insanoğlu sürekli aynıdır ve ilk günkü gibi tuhaf.

Eğer o sizin ışığınızdan yansıyan o tanrısal ve görkemli süsü

Kendisine vermemiş olsaydı daha iyi yaşayacaktı.

O buna akıl diyor ve onu yalnızca,

Her hayvandan daha hayvanca yaşamak için kullanıyor.

İnsanlara kötü günlerinde acıyorum.

En fakir olanına bile acı çektirmek istemiyorum.

Size bir örnek vereyim mi?

Mesela **Faust**, şu doktor. Bu zavallı kulunuz

Hiç bir şeyi beğenmiyor, sabahtan akşama kadar yakınıp duruyor.

Müzik Konuşma başlar

TANRI

İnsan araştırıp çalıştığı sürece yanılır. Sen Faust'u hiç merak etme.

Müzik Konuşma biter

MEPHİSTO

Fakat bu kulunuz gökyüzünün en güzel yıldızlarını

Ve yeryüzünün en doyumsuz zevklerini istiyor.

Ve bütün uzaklar, bütün yakınlar derinden çırpınan kalbini doyuramıyor.

Var mısınız iddiaya?

Ben derim ki, onu kaybedeceksiniz!

Bu dünyamızda yaşadığı süre içinde onu yavaş yavaş,

Usulca kendi yoluna yöneltme iznini bana verirsiniz!

Müzik Konuşma başlar

TANRI

Öyle olsun.

Sonunda Faust'un iyi bir insan olduğunu göreceksin.

En derin karanlığa hevesli olsa da

Hep doğru yolun bilincindedir.

Müzik Konuşma biter

ANLATICI

Bu akşam seyircinin beğenisini kazanmayı çok arzu ediyorum.

Yaşadığı ve yaşattıkları için.

İşte! Direkler dikilmiş, tahtalar çakılmış

Ve herkes şenlik olacakmış gibi beklenti içinde.

O halde, size öyle bir oyun sunacağım ki,

Bir aşk serüvenin içinde bulacaksınız kendinizi.

İki insan rastlantıyla birbirine yaklaşır,

Bir şeyler hisseder ve bir süre orada kalır

Ve hayatın bütün tat ve hazlarını alır.

Size renkli bir tablo çizeceğim;

Az anlaşılır, çok uydurma, bir damlacık da gerçek. *Müzik: Işıl German- Biliyorum sensin başlar*

Aşk aşktır, aşk aşktır, aşk aşktır.

Bizi doğuran nedir?

Aşk.

Ne olmayınca yaşam olmaz?

Aşk.

Ne olunca her şeyi aşarız?

Aşk.

Aşk bulabilir miyiz?

Aşkla.

Ağlamayı kestiren nedir?

Aşk.

Bizi sonsuza dek birleştiren ne olsun?

Aşk.

Nedir aşk?

Bir insanı başka bir insana çeken,

Yakınlaştıran fiziksel ve duygusal canlılığa aşk denir.

FAUST

Kız, *Müzik biter*

Bir saat için olsun göğsünde dinlenip,

Can cana, ruh ruha kalabilmek

Kismet olmayacak mı bana?

GRETCHEN

Yalnız yatıyor olsaydım odada,

Senin içeri girebilmen için

Bu akşam kapının sürgüsünü açık bırakırdım.

Üstelik annemin uykusu pek derin değildir,

Bizi birlikte görecekt olursa, hemen oracıkta o anda ölüveririm.

FAUST

Benim güzel meleğim,
Sen hiç söyledin mi sevdiğini?
Gözlerimin içine bakıp bana sevdiğini söyleyebilir misin?
Sensiz bir yer mezar olur bana.
Bütün bu dünya eğer sen yoksan yanımda yaşanmaz daha.
Zavallı başım dönmüş çılgına,
Zavallı aklım paramparça...

ANLATICI

Bizi yaşamda gerçek anlamda vazgeçilmez kılan nedir? Aşk!
Bizi yaşamda vazgeçilmez kılan aşk mıdır, yoksa aşk mı vazgeçilmez, kendimizi canlı hissedebilmemiz için?

Mevlânâ Celâleddîn-î Rûm î bu konuda şöyle der:

‘Sayısız hikâyeler anlattılar, yokluğa, varlığa dair birçok sözler söylediler ve gaflet içinde akıllarınca mana gevherini deldiler. Kâinatın esrarına vakıf olmadıkları için evvela uzun uzun çene çaldılar, sonra uyuyup kaldılar.’

Kâinatın esrarına vakıf olmak neymiş, hep birlikte Doktor Faust örneğinde görelim. Doktor Faust tek başına çalışma odasında. Müzik Konuşma başlar ve biter

Başlangıçta söz vardı!

FAUST

Kitapları kaplayan tozlardan sürünerek geçtim,
Yine de boğulmadım.
Ah, işte felsefe, hukuk, tıp
Ve maalesef, ilahiyatı da fazlasıyla okudum,
Hem de ateşli bir çabayla.
Ama ben işte yine aynıyım.
Neden eskisinden daha akıllı değilim?
Oysa bir doktor oldum, hem de profesör.
On yıldır öğrencilerimi burunlarından tutup
Sağda solda, bir aşağı bir yukarı dolaştırıp durmaktayım.
Ve görüyorum ki hiçbir şey bilemiyoruz!
İşte bu yüzden içim yanıyor.

Aslında bütün hocalardan, doktorlardan, yazarlardan
Ve papazlardan daha akıllıyım.
Hiçbir çekingenlik, kuşku etkilemez beni.
Ne cehennemden korkarım ne de şeytandan.
Buna karşın yoksunum tüm sevinçlerden.
Sanıyor muyum doğru bilgim olduğunu?
Başkalarına bilgi verebileceğimi?
İnsanları adam edip doğru yola getirebileceğimi?
Hiç sanmam!
Ne param var, ne mal mülk,
Ne de dünyanın şan şöhretinden payıma düşen bir şey...
Bir köpek bile böyle bir hayatı sürdürmek istemez!

İşte bu yüzden kendimi büyücülüğe verdim ki

Ruhsal gücün ağzından kimi sırlara erişeyim,
Soğuk terler akıtarak bilmediklerimi saymak zorunda kalmayayım,
Dünyanın en derinlerinde neler varmış kavrayıp,
Bütün yaratıcı güçleri ve tohumları görüp,
Kâinatın esrarına vakıf olup,
Sözcük oyunlarından kurtulayım.
Neden yıldızların devinimini kavrayamıyorum?
Ancak büyücülük bana rehberlik ederse,
Belki ruhumun gücü açılacak.
Bu kuru kitaplardan bir anlam çıkarmak imkânsız.
Ey büyücülüğün güçlü ruhları, yardım edin, beni duyuyorsanız!

Müzik Konuşma başlar ve biter

Başlangıçta anlam vardı!

Beni buraya hapseden, binlerce taştan oluşan
Bu yüksek duvarlar, toz ve topraktan değil midir?
İçimde dert yaratan şu güveler yuvası evimdeki
Sayısız eski ve işe yaramaz eşyalar değil midir?
Aradığımı burada mı bulacağım?
İnsanların her yerde acı çektiklerini
Yalnız arada bir mutlu olduklarını
Bu kitaplardan mı öğreneceğim?

Neden sırtıyorsun karşıdan, ey boş kafatası?
Bir zamanlar senin beynin de, benimki gibi,
Kafa karışıklığıyla neşeli günü ararken
Gün batımında acıyla hakikati arama arzusuyla yolundan çıkmamış mıdır?

ANLATICI

Faust'un durumu günden güne kötüye gittiğinden artık sabahtan akşama kadar
yakınıp duruyor. Kendi evine uğursuz ve karanlık bir duvar deliğiymiş gibi lanet
ediyordu. Kurtların kemirdiği, tozlanmış kitap yığınlarının tavana kadar yükseldiği ve
sevgili güneş ışığının bile ancak kirli camlardan bulanarak geçebildiği bir zindan.
Bir de dolunayın yetersiz ışığından kurtulup, ışıklı dağ tepelerinde bilmem hangi
perilerle uçuşmak ister.

FAUST

Sen, yalnızca bir istek tanıyorsun, diğerini asla öğrenme!
Benim bağrımda iki ruh barınır.
Biri diğerinden ayrılmak ister.
Biri aşk ateşiyle ve bütün organlarıyla dünyaya sarılır,
Diğeryse toz ve topraktan silkinip var gücüyle ulu atalar diyarına yükselir.
Yerle gök arasında mekik dokuyan ruhlar varsa.
Hoş kokulu yerlerinden inseler ve beni yeni ve renkli bir hayata kavuşturursalar.
Ah, büyü bir paltom olsaydı.
Ve beni tanımadığım, bilmediğim ülkelere uçursaydı. *Müzik Konuşma başlar ve biter*

Başlangıçta güç vardı!

Ne mutlu bu yalan dünyadan kurtulma ümidini taşıyanlara.
İnsan bildiklerini kullanamıyor.

Bilmediklerine muhtaç kalıyor.

ANLATICI

Faust girdiği bunalımdan kurtulabilmek için çıkıp gezmeye karar verir. Doktor olarak bilinen, sayılan ve her şeye rağmen hâlâ herkes tarafından sevilen Faust'un neredeyse hiç arkadaşı yoktur. Sadece komşusu Wagner adında bir adamla arada bir görüşür. Onunla sanat ve bilim üzerine tartışır.

Faust ve Wagner kentin dışına bir geziye çıkarlar.

FAUST

İlkbaharın sevimli ve diriltici bakışlarıyla
Irmak ve dereler buzdan kurtulmuş,
Ovalarda bir umut mutluluğu filizleniyor.
Son günlerini yaşayan ihtiyar kış
Sarp ve yüksek dağlara geri çekilmiş.
Oralardan yeşermeye başlayan ovalara
Geçici son buz sağanakları gönderse de,
Güneş yerleşmeye çalışan o beyaz kar şeritlerini eriterek yok ediyor;
Her yeri rengârenk canlandırıyor,
Yeni bir hayat filizleniyor.

Başlangıçta iş ve eylem vardı! *Müzik Konuşma başlar ve biter*

ANLATICI

Birden karşılarına ekinlerin arasında gezinen kara bir fino çıkar. **Müzik Wagner başlar**

Faust bir tuhafılık hisseder ve finonun arkasında ateş izi bırakarak, ikisinin etrafında geniş daireler çizerek onlara doğru yaklaşmakta olduğunu söyler.

Fino gerçekten iki adama epeyce yaklaşıp yanlarında sıçramaya başlar. Wagner Faust'u sakinleştirmeye çalışır.

WAGNER

Çoktandır görüyorum onu, ama önemsemiyorum.
Fino sadece bir köpek, yani ürken, karnını yere sürten, kuyruğunu sallayan bir hayvan.

ANLATICI

Faust sakinleşir ve eve dönerler.
Fino da sanki onların köpeğiymiş gibi peşlerine takılır.

Faust, Wagner'den ayrıldıktan sonra, fino onun peşini bırakmaz. Faust şaşkındır, fakat karşı da koymaz. Evin kapısına vardıklarında fino bir sıçramayla eşiğin üzerinden içeri fırlar ve Faust'un çalışma odasına doğru ilerler. Faust merakla takip eder. Fino, odada Faust'un büyücülükle ilgili bütün malzemelerini sakladığı, duvarda asılı eski bir büfenin altında durur ve etrafını koklayıp birdenbire sesler çıkararak heyecanla koşuşturmaya başlar.

FAUST

Neyin var köpeğim? Sağa sola koşup durma.
Ne kokluyorsun odanın tam burasında?
Fino, odayı seninle bölüşeceksek hırlamayı, havlamayı hemen kes!

ANLATICI

Faust duvarda asılı büfeye bakar ve büfenin içindeki ufak şişeden gözlerini ayıramaz.
Şişede koyu yeşil bir sıvı Faust'un tüm dikkatini üzerine çekmiştir.

FAUST

Selam sana, elime saygıyla aldığım benzersiz iksir.
Sende insan zekâsını ve sanatını yüceltiyorum.
Ey, bütün sırları içinde taşıyan özsuların,
Bütün büyücü ince güçlerin özü!
Yardım et bana!
İçimdeki acıyı hafiflet, ruhumun fırtınalarını dindir! . **Müzik Wagner biter**
(*Faust sıvıyı yudumlar*)

Ah! Gönlüm nasıl da mutlulukla doluyor.
Bütün sinir ve damarlarımdan alev alev, sıcacık
Körpe ve ilahî bir yaşam mutluluğu fışkırıyor!
Bulutlar üzerimde toplanıyor.
Ay ışığını gizliyor, buharlar yükseliyor,
Başımın etrafında kırmızı ışıklar çakıyor,
Tavandan esinti iniyor ve beni sarıyor!
Siz misiniz etrafımda dolaşan, gelmenizi istediğim ruhlar?
Bu da ne? Gözlerime inanamıyorum!

Doğada böyle bir şey hiç görülmüş müdür?
Bir hayalet mi, bir gerçek mi o?
Köpek nasıl da uzuyor, genişliyor ve yerinden güçlkle kalkıyor.
Bu bir köpek gövdesine benzemiyor artık.
Odamın tamamını kaplıyor.
Neredeyse sis gibi dağılacak.
Tavana kadar yükselme! İn aşağı! Efendinin ayaklarına uzan!

ANLATICI

Birden bir şimşek, bir gürültü, ortalık toz duman. Kükürt ve zift kokusu yayılır.
Soğuk bir esinti Faust'u sarar ve tir tir titretir. Toz ve duman kaybolduktan sonra
Mephisto görünür. Bildiğimiz acımasız düşman, şeytan, Faust'un karşısındadır.
Faust ona kim olduğunu sorar.

FAUST

Hiçbir yansıma aldandan, özünde ne varsa sadece onu arayan biri olarak
soruyorum sana! Kimsin sen?

MEPHISTO

*Ich bin ein Teil von jener Kraft,
Die stets das Böse will und stets das Gute schafft!
Kraft. Schafft. Kraft...*

Bir güç var!

Sürekli kötülük istemesine karşın, sürekli iyilik yaratan,
O gücün bir parçasıyım!
Hep inkâr eden o ruhum ben;
Bunda da haklıyım.
Çünkü yaratılan her şey, her varlık, yerin dibine girmeye layıktır.
Bu yüzden hiçbir şey yaratılmasa daha iyi olurdu.
İşte sizin günah, yıkıcılık, kısaca kötülük dediğiniz şeyler,
Benim asıl ana maddemdir!
Ben bir parçanın parçasıyım.
Başlangıçta her şey olan,
Işığı doğurmuş olan,
O karanlığın bir parçasıyım.
O gururlu ışık ki, kendisini doğurmuş olan annesi, karanlığın elinden
Yerini ve uzayını almak ister; ama yapamaz!

Yokluğun karşısına çıkan bu dangalak dünyaya,
Savaşlar, hastalıklar, depremler, yangınlarla giriştim.
Yine de etkileyemedim.
Sonunda kara ve deniz yerinde duruyor.
Hele o uğursuz hayvan ve insan soyu yok mu?
Ona hiçbir şey yapılamıyor.
Ne kadarını toprağa gömdüm, yine de yeni ve taze bir kan devredip duruyor.
Bu böyle sürerse çıldıracağım!
Havadan, sudan, topraktan fıskıran sayısız yeni tohum,
Kurakta, nemde, sıcakta, soğukta bile yeşeriyor.
Eğer ateşi kendime gizlememiş olsaydım, bende güzel hiçbir şey kalmayacaktı.

ANLATICI

Mephisto, bu ilginç gösteriden sonra, Faust' tan gitmek için müsaade ister.
Bir dahaki görüşmede Faust istediği soruyu sorabilecektir. Faust yine de karşı çıkar
ve der ki:

FAUST

Ben sana bir engel çıkarmıyorum ki. Sen kendi kendini tutsak ettin.
Şeytanı yakalayan, onu sıkıca tutmalıdır. Yoksa yeniden ele geçiremez kolay kolay.

ANLATICI

Mephisto alaycı bir şekilde gülerken, yine bir şimşek, bir gürültü ve ortadan
kaybolur... Daha doğrusu, Mephisto müzik ile Faust'un uyumasını ve güzel rüyalar
görmesini sağlar.

Faust uyandığında Mephisto ortada yoktur. Bu yüzden yine kandırıldığını ifade eder.
Rüyasının ona sahte bir şeytan gösterdiğini düşünür.

Fakat ertesi gün Mephisto Faust'un çalışma odasında keyifli bir halde görünür ve ona
birlikte bir yolculuğa çıkmayı teklif eder.

MEPHISTO

Dünya keşfedilecek sayısız serüvenlerle dolu!

FAUST

Sen bana dünyayı göstereceksin de, ben de hayatın ne olduğunu anlayacağım öyle mi? Anlasam ne faydası olacak? Bu sınırlı yaşamın acısını yeryüzünde nasıl olsa hep çekeceğim. Ben yalnızca oyunla oyalanacak kadar genç ve arzusuz yaşayacak kadar da ihtiyar değilim. Bu dünya bana ne verebilir ki? Sürekli, her şeyden mahrum olmak. “Yoksunluğa katlan!”

Yaşam boyunca, her saat, her kulağa kısık sesle söylenen, bitmeyen şarkıdır bu: “Yoksunluğa katlan”.

MEPHİSTO

Yeter artık! Bırak bu nakaratı Faust!
Hayatını sırtlan gibi kemiren dertlerinle uğraşmaktan vazgeç!
Beraber olduğun en kötü insan bile
Sana insanlar içinde bir insan olduğunu hissettirir.
Sana tavsiyem, benimle bir dünya gezisine çık!
Dile benden ne dersen! İsteddiğini yerine getirmeye hazırım!
Senin emrinde kulun, hizmetçin olurum.

ANLATICI

Faust tabii ki aptal değil.
Bu üçkağıtçı şeytanın başka bir niyeti olduğunu düşünür.
Bu yüzden koşulunu açıkça söylemesini ister.

MEPHİSTO

Bu dünyada senin emrine girmek,
Bir işaretinle durmadan dinlenmeden çalışmak isterim.
Öteki dünyada bir daha buluşursak,
Bu kez sen de bana yaparsın benim sana yaptığımı.

ANLATICI

Faust gülmekten kendini alamaz.
Daha kötü şartlar bekliyordu. Bu şartı hemen kabul eder.

FAUST

Öldükten sonra hiçbir şey umurumda değil. Ben bu dünyada acı çekiyorum. Öldükten sonra öteki dünyanın bir üstü ve bir altı olacak mı, düşünmem bile.

MEPHİSTO

Daha ne bekliyorsun?
Ver elini! Sana hiç kimsenin bilmediği şeyleri vereceğim.

FAUST

Zavallı şeytan, sen bana ne verebilirsin ki?
Bir insanın yüksek hedeflere doğru çarpınan ruhunu
Senin gibilerin anladığı görülmüş müdür hiç?
Fakat yine de doyurmayan yemeğin,
Elinde cıva gibi kayıp giden kırmızı altının,
Asla kazanılmayacak bir oyunun var mı senin?
Göster bana koparılmadan çürüyen meyveyi
Ve her gün yeniden yeşillenen ağaçları.

MEPHİSTO

Aman Tanrım, hepsi bu mu?
Hiç merak etme Faust`um,
Ne gerekiyorsa memnuniyetle yaparım senin için.
Bunu, bu belgeyi bir damlacık kanınla imzala yeter!

FAUST

Kan oldukça önemli bir özsudur.

Ver elini o hâlde.
Eğer bir gün ben sana şöyle dersem:
“Dur, bekle bir anlık, ne kadar güzelsin”
Beni zincire vur istersen,
O an yerin dibine girmeye hazırım.
O benim son günüm olacak,
Senin de görevin son bulacak.
Tümüyle haklısın, unutmayacağız.
Burada katılaştığım an hizmetçiyim.
Ama şimdi atalım kendimizi zamanın çağlayışına!
Kendimi en fazla acı veren hazza,
Sevgi dolu kine,
Canlandıran acıya adıyorum.
Bilgi tutkusundan kurtulan bağrım, her acıyı kucaklayacak.
Ne varsa artık tüm insanlığa dair,
Her şeyi en derin içtenlikle ben yaşamak istiyorum.

MEPHİSTO

Ah! İnan bana...
Kaç bin yıldır bu sert lokmayı çiğneyen bana.
Hiçbir insan beşikten mezara değin,
Bu ekşi hamuru sindiremez.
İnan benim gibilere.
Bütün bunlar, sadece bir Tanrı için yapılmıştır.
O kendisi sonsuz aydınlık içindedir. Bizi karanlıklara salmıştır.
Ve sizlere vaat edilen, sadece geceyle gündüzdür.

FAUST

Olsun, ben yine de istiyorum! Yoksa ne anlamı kalır hayatımın?
Tüm hislerin yöneldiği insanlık tacını ele geçiremeyeceksem,
Benden ne olur?

MEPHİSTO

Sen neysen o'sun!
Başına bir peruk taksan,
Ayağına en yüksek topuklu çizmeyi geçersen de
Sen yine sen kalacaksın.

FAUST

Olsun, ben yine de istiyorum! (*Faust çıkar*)

MEPHİSTO

Şimdiden bağladım onu!
Terk et bakalım akı ve bilimi.

İnsanın o en büyük gücünü.
Onun büyüklük hastalığını,
Göz kamaştıran, sihirli ve sahte eserlerle besleyerek,
Ben, yalancı ruh,
Elime geçireceğim onu.
Yazgı, ona, hep ileri gitmeyi zorlayan bir ruh vermiş.
Aşırı hız ve çalışkanlığından
Dünya sevinçlerini göremeden, tadamadan geçer.
Onu vahşi hayatın içinden geçireceğim,
Saçma sapan şeylere sürükleyeceğim,
Sefalet içinde aç ve susuz bırakacağım.
Susuzluğunu gidermemi boş yere dileyerek bana yalvararak yapışacak. Katılaşacak!
Kendini şeytana teslim etmeseydi,
Yine yerin dibini boylayacaktı.

ANLATICI

Faust bilgiye olan susuzluğunu gidermesi için, Mephisto ile anlaşmayı bir damla kanıyla imzalar ve böylece ruhunu şeytana satar.

Mephisto büyülü paltosunu Faust'un önüne serer. Birlikte paltonun üstüne çıkarlar ve pencereden dışarı uçup giderler.

Nereye?

Almanya'ya! *Müzik Konuşma başlar ve biter*

İlk durakları Almanya'nın Leipzig şehridir. Mephisto, Faust'u Leipzig dışında da ün yapmış olan "Auerbachs Keller" adlı bir birahaneye götürür.

Burada, o vahşi hayatın içine dalıp kendilerini zamanın çağlayışına bırakacaklardır!

İçeri girdiklerinde, iki genç ve iki de yaşlı sarhoş adamın masalardan birinde içerek boş boş konuştuklarını görürler.

Mephisto adamların yanında oturup peş peşe mucizeler yaratır.

Masadaki deliklerden en lezzetli şarabı akıtır, çıkardığı alevlerle oynar, adamları üzüm kütüğüne çevirir ve onların aklını öyle bir karıştırır ki, adamlar artık birbirlerinin kulak ve burunlarını kesti kesecek derken...

Mephisto adamları durdurur ve her şeyi eski düzenine çevirdikten sonra birahaneyi terk ederler.

Ve günlerce bütün Avrupa'yı gezerler.

Mephisto, Faust'a art arda Avrupa'nın en önemli ve büyülü kentlerini tanıtır. Akşamları yaptıkları uzunca sohbetlerde Mephisto, Faust'a binlerce yıllık aşk hikâyeleri anlatır.

Yine böyle bir akşam, yeni bir aşk hikâyesine başlayacakken Mephisto, Faust sözünü keser:

FAUST

Fakat ben şu beyazlamış sakalımla
O gençlerin yaşam tarzına uyamam.
Bütün cesaretimi toplarsam da,
Kadınlar arasında elim ayağıma dolaşır.
Bir kadın karşısında kendimi yaşlı, küçük
Ve bir kötürüm gibi hissedirim.

MEPHISTO

Başka sorunun yoksa Faust'um, bunu rahatlıkla çözerim.

ANLATICI

Ertesi gün Mephisto, Faust'u gençleştirmesi için, tanıdığı ihtiyar bir cadının yanına götürür. Cadının evine vardıklarında, kendisi yoktur. Bir şölenedir. Faust ve Mephisto, cadının mutfağında onu beklerken; Faust, tesadüfen Mephisto'nun arkasında sihirli bir ayna görür. Bir sandalyenin üzerine çıkıp aynaya bakar. Aynada kendini değil, başkasını görür. Bir kadın...

Helena'yı! *Müzik Helena başlar*

Antik Yunandan bildiğimiz güzel Helena'nın bu en görkemli görüntüsü ve çıplak oluşu Faust'un aklını başından alır.

FAUST

Gördüğüm nedir bu büyülü aynada... Bu kadar hoş!
Tanrısal bir tablo bu!
Ey aşk, ver bana kanatlarının en hızlısını
Ne olur, götür beni onun diyarına!
Güzel olabilir mi bir kadın böyle?
Bu bir rüya! Eyvah, çıldıracak gibiyim.
Böyle bir şey olabilir mi yeryüzünde?
Bir kadının olabilecek en güzel resmi!
(Almanca devam eder) *Müzik Helena düşer biter*

MEPHISTO

Sabırsızlanma! Sana çok yakında gerçek bir güzel tattıracağım.

ANLATICI

Bu arada ihtiyar cadı evine dönmüş, şeytan efendisinin emri üzerine önce büyücülerin sayı düzenini okumuş, sonrada Faust için sihirli içkiyi hazırlamıştır.

MEPHISTO

Gövdene yayılan bu içkiyle birer Helena gibi göreceksin her kadını. İç!

ANLATICI

Faust, sihirli içkiyi iştahsızca içer ve aniden yıllar üzerinden tüy gibi dökülüp gider. Artık genç ve yakışıklı bir adam olan Faust, Mephisto ile birkaç gün sonra bir sokakta yürürken karşısına güzel bir kız çıkar: Margarete, yani Gretchen. Faust'un hoşuna gider bu güzel kız, bu yüzden ona doğru yürür ve yaklaşarak (sorar):

FAUST

Güzel küçük hanım, kolunuza girip
Size eşlik etmeye cesaret edebilir miyim?

GRETCHEN

Ben ne küçük hanımım, ne de güzel!
Evime de tek başıma gidebilirim.

FAUST

Bu ne güzellik!
Gerçekten ilk kez görüyorum
Böylesi güzel bir kızı.
Üstelik namuslu ve erdemli.
Azıcık da alaycı.
O dudakların kırmızılığı, yanakların ışıltısı,
Ölünceye dek aklımdan çıkmayacak.
O göz indirerek bakışı, yüreğimde silinmez bir iz bıraktı,
Ya o konuşmayı kestirip atması.
Hayran oldum ben bu kıza.
Dinle beni Mephisto!
İstiyorum bu kızı! Bunu hemen ayarla!

MEPHISTO

O kız olmaz! Ne diyorsun sen Faust?
O kız papazın yanından geliyor.
Bütün günahlarından arınmış olarak.
Günah çıkarmaya gitmiş, hiç günahı yokken.
Onu etkileyecek durumda değilim ben!

FAUST

Bana bak Mephisto!
Sana son sözüm şu:
Eğer bu tatlı genç kızı hemen bu gece
Kollarımın arasına alamazsam,
Gece yarısı seninle aramız bozulacak.

MEPHISTO

Olabilecek şey var, olamayacak şey var!
Böyle bir durumda bana en az on dört gün gerekir,
Bir olanak yakalayabilmem için.

FAUST

Benim yedi saat dinlenecek sabrım olsaydı,
Böyle tatlı bir kızı ayartabilmek için,
Şeytana ihtiyaç duymazdım.

MEPHISTO

Fransızlar gibi konuşuyorsun Faust'um.
Rica ederim, endişelenme.
Zaten sadece birleşmenin verdiği tat neye yarar?
Önce etrafında dolaşarak güzelin, bin dereden su getirerek
O çeşit çeşit nazdan, cilveden, kırıtmadan, fingirdemeden alacağın zevk daha fazla

olur. Seni hemen bu akşam Margaret'inin odasına götüreceğim.
Ama o komşuda olacak.
Sen bu sırada tek başına, onun soluduğu hava içinde,
Gelecek sevinçlerin umuduyla doyumsuz zevke dalacaksın!

ANLATICI

Faust, Mephisto'nun önerisini kabul eder ve onu Gretchen için bir hediye bulup getirmekle vazifelendirir. Sonunda Mephisto, Faust'u Gretchen'nin odasına getirir ve usulca ayrılır. Faust odanın içinde yavaşça yürürken parmaklarının ucuyla dokunduğu her şeyden vücuduna bir ürperti yayılır.
Gözleri de yaşarmış olan Faust:

FAUST

Bu kutsal yeri dolduran, ey tatlı gün ışığı,
Hoş geldin! Kuşat gönlümü sen, tatlı sevginin acısı,
Sen ki umudun çiğiyle güçlkle beslenen.
Nefes alır gibidir çevresinde sessizlik, düzen ve huzur.
Bu yoksullukta bu ne bolluk! Bu zindanda bu ne mutluluk!

ANLATICI

Faust dayanamayıp Gretchen'in yatağına uzanır ve yastığa sıkıca sarılıp çarşafın kokusunu derin bir nefesle içine çeker. Birden bire karşısında Mephisto'yu görür. Gretchen eve dönmektedir, hemen çıkmaları lazımdır. Faust, aceleyle Gretchen'e getirdiği hediyeyi, ufak kutuyu, dolabın içine yerleştirir ve dışarı çıkarlar. Az sonra her şeyden habersiz olan Gretchen evine döner ve odasına girer.

GRETCHEN

Burası ne kadar çok nemli, ne kadar çok küf kokuyor
O kadar sıcak da değil dışarısı.
Bana bir hâl oluyor, ama ne?
Keşke annem gelseydi eve.
Ah, bütün bedenimi bir titreme kaplıyor
Ben de her şeyden korkan bir kızım.
Bu da ne? Nasıl geldi bu güzel kutu buraya?
Oysa ben dolabı kilitlediğime eminim.
Ne var içinde acaba? Ne kadar güzelmiş.
Onu açmak geliyor içimden. (Açar)
Aman tanrım!
Gerçekten ilk kez görüyorum bunca altını.
Ancak soylu bir kadın gezebilir bu süs takımıyla
En büyük bayram günü.
Bu gerdanlık bana yakışır mıydı?
Kimindir bu görkemli şeyler acaba?
Acemi çocuk, neyine senin gençlik ve güzellik?
Her şey güzel ve iyi, ama yine de yerinde bırakmalı.
Acıma duygusuyla överler yarı yarıya.
Herkes altın için deliriyor,
Her şey altına bağlı!
Ah biz yoksullar...

ANLATICI

Ertesi gün Faust korkunç derecede sinirli bir şeytanla karşılaşır.

FAUST

Neyin var senin? Nedir seni kızdıran.
Hayatımda görmedim böyle çirkin bir surat.

MEPHİSTO

Bütün günahkâr aşklar adına!
Bütün cehennem maddeleri adına!
İsterdim ki küfrün daha kötüsünü bilsem de
Şöyle rahat rahat sövüp saysam.
Eğer şeytan olmasaydım,
Kendimi hemen bir şeytana teslim ederdim.

Biliyor musun Faust`um?
Gretchen'e getirdiğim mücevherleri bir papaz kapmış!
Mücevherleri gören annesi korkuya kapılıp,
'Kızım' demiş, 'Haram mal insanın ruhuna azap verir, kanını kurutur.
Bunları Meryem Ana'ya adayalım.'
Margaretçik de ancak dudağını bükmüş,
'Hediyecek bir kutu altının ne kusuru olabilir ki?' demiş.
Annesi onu hiç dinlememiş ve hemen bir papaza haber vermiş.
O da gelir gelmez önüne sürüleni çok beğenmiş ve sevinerek:
'Doğru düşünce işte budur' demiş.
'Vazgeçmeyi bilen hep kazanır. Kilisenin midesi büyüktür,
Kim bilir kaç ülkeyi yiyip yutmuş, asla sindirim gücünü çekmemiştir.
Hanımlar, muhterem hanımlar, haram malı yalnızca kilise sindirebilir.'

FAUST

Gretchen ne yapıyor?

MEPHİSTO

Duramıyor yerinde kederli olduğundan.
Bilemiyor ne yapacağını; altın kutusunu,
Özellikle onu getireni gece gündüz düşünür durur.

ALATICI

Faust, Mephisto'yu Gretchen'e vermek üzere yeni mücevherler bulup getirmekle görevlendirir ve artık sevdiği kızla en kısa zaman içinde buluşmalarını sağlamasını ister. Gretchen'in hep yanına gittiği bir komşusu var: Marthe Hanım. Gretchen, annesiyle konuşmadığı konuları hep Marthe Hanım'la paylaşır. Ancak Marthe Hanım'ın durumu pekiyi sayılmaz, çünkü kocası onu terk etmiş gitmiş ve adam bir daha eve dönmemiş. Kayıplara karışan kocasından bir haber de yok. Kadıncağızın bundan böyle geceleri soğuk yatağını paylaşacak kimsesi yok. Bu yüzden çok dertli.

MARTHE

Ah, ah hiç olmazsa ölüm belgesi elime geçseydi. Yeniden evlenirdim.

ANLATICI

Gretchen aniden içeri girer. Odasında yine bir kutu altın bulmuş. Kutunun içindeki

güzelim gerdanlığı, küpeleri ve bilezikleri gören Marthe Hanım aynen şöyle karşılık verir:

MARTHE

Kız, sakın annene gösterme bunları! Yine götürüp papaza verir.

GRETCHEN

Ne yapayım peki? Bunlarla ne sokağa ne de başka yere çıkabilirim. Bir gören olsa ne der?

MARTHE

Bana bak Gretchen, sen en iyisi bu kutu ve altınları bende bırak. İstedığın zaman gelir bende kalırsın, dilediğin kadar bende kalır, bu takıları gizlice takar, aynaya bakar, zevkini çıkarırsın.

GRETCHEN

Bu her iki kutuyu getiren kimdir acaba? Bunda hakikaten bir tuhaflık var.

ANLATICI

Kapı çalınır. Marthe Hanım kapıyı açar. Ve içeriye giren: Mephisto

MEPHİSTO

Marthe Hanım siz misiniz?

Üzgünüm size çok kötü bir haber getirdim.

Gönül isterdi ki iyi bir haber getireyim.

Umarım beni kınamazsınız; evet kocanız öldü, size selam gönderdi!

ANLATICI

Marthe Hanım fazla abartılı bir şekilde ağlar.

MEPHİSTO

Bu acı kayıp sizi yıkıma sürüklememeli Marthe Hanım.

Dünyada yaşamakta olan erkek cinsinden tek varlık sizin kocanız değil ki – yani değildi ya.

Ayrıca siz olağanüstü çekici bir kadınsınız.

Bu acı durumda bu dünyada bir tek erkek bile akı ve gücüyle size yardım etmeyi ihmal etmez. Tabii ki siz arzu ederseniz.

MARTHE

Siz beni ne zannediyorsunuz bayım?

Ne var ki, hazır laf açılmışken, şu hususu belirtmekte bir sakınca görmüyorum.

Bu fani dünyada ölüm var, kalım var.

Eğer günün birinde kocam vefat ederse ki, bu üzücü durum artık gerçekten söz konusu, yeniden evlenmeyi birkaç kez aklımdan geçirdiğim olmuştur.

Ama kocamın ölüm belgesi olmadan olmaz.

MEPHİSTO

Bunun lafı mı olur, Marthe Hanım?

Uzun süredir birlikte dünyayı dolaştığım, çok sevdiğim bir arkadaşım var.

Efendi ve cesur!

Bu arkadaşım da rahmetli ve zavallı kocanızın öldüğünü beyan edecekmiş.

İki kişinin şahitliğiyle her gerçek ortaya çıkar.

Bu akşam vaktiniz olursa bir araya gelir ayrıntıları konuşuruz.
Bu güzel küçük hanım da aramıza katılırsa çok hoş olur. Birlikte...
Biraz etrafta dolaşır, dolaşır...
Güzel güzel sohbet eder ve bu vesileyle birazcık da tanışmış oluruz.
Ne dersiniz?

MARTHE

Tamam. Bekliyoruz bu akşam bayları,
Şu evin arkasında, benim bahçemde.

ANLATICI

Nihayet akşam bir araya geldiklerinde başlangıçtaki çekingenlik ve utangaçlık Mephisto'nun zarafeti sayesinde çabucak giderilir. Kibar bir şekilde Gretchen'in Faust'un koluna girip birlikte dolaşmalarını sağlar. Kendisi de Marthe Hanım'la ilgilenir. Faust ve Gretchen konuşa konuşa bahçenin sonuna varırlar. Orada bir ıhlamur ağacının altında batan güneşi izlerler.

FAUST

Çoğu zaman yalnızsınız, öyle mi?

GRETCHEN

Evet, evimiz küçüktür, ama işleri yapmak gerek.
Hizmetçimiz yok. Yemek pişirmek, süpürmek, örmek, dikiş dikmek,
Bir yandan da öteye beriye koşmak, sabahtan akşama kadar.
Annem de tüm işlerde çok titizdir.

FAUST

Söyle bakalım, az önce bahçeye gelince beni hemen tanıdın mı?

GRETCHEN

Fark etmediniz mi? Gözlerimi yere çevirdim.

FAUST

Geçenlerde sen yanımdan geçerken yaptığım kabalığı bağışlıyorsun değil mi?

GRETCHEN

Çok şaşırmıştım. Böyle bir şey başıma hiç gelmediğinden.
Kimse hakkımda kötü bir şey söyleyemez,
Düşündüm, acaba bu adam bende yanlış bir hareket mi fark etti.
Nasıl hiç çekinmeden yanıma yaklaşabildi?
Yoksa beni öyle rastgele görüşebileceği bir kız mı sandı?
Fakat açıkça şunu da söyleyeyim:
Buramda bilemediğim bir şey size doğru yöneldi.
Tek bildiğim şu: Kendi kendime epeyce kızdım.
Size kızamadığımdan.

ANLATICI

Faust ve Gretchen kendilerinden emin olmayan bir tebessümle bakışır ve sessiz kalırlar. Birdenbire Gretchen yerden bir çiçek alır ve yapraklarını tek, tek koparıken:

GRETCHEN

O beni seviyor – sevmiyor. Seviyor – sevmiyor. Seviyor – sevmiyor. Seviyor.

FAUST

Evet yavrum!

Çiçeğin bu sözünü Tanrı'nın sözü bil.

Evet, o seni seviyor!

Bunun ne demek olduğunu anlıyorsun, değil mi?

Seni seviyorum!

Sakin korkma! Bırak bu an anlatsın sana, dille anlatılamayanı.

Kendimizi sonsuz bir mutluluğa verelim.

Ebediyen! Yoksa perişanlık olurdu sonu.

Hayır, sonu olmayacak!

Hayır, sonu asla olmayacak!

ANLATICI

Faust'un bu denli yoğun duyguları Gretchen'i şaşırtır...

Kız bunu hiç beklemiyordu...

Rengi solmuş, başı dönüyor.

Ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilemiyor.

Yüreği hızla atıyor ve karnında tanımlayamadığı bir hisle donup kalır.

Faust ise kendinden geçmişir adeta.

FAUST

Bu dudaklar, gül gibi kırmızı. Öpmeden olmaz, olmaz.

ANLATICI

Faust dayanamaz, Gretchen'e sarılır ve dudaklarından öper.

Tam da bu sırada, Mephisto yanlarına gelir, "Gitme zamanı geldi" diyerek Faust'u alıp götürür. Tek başına kalan Gretchen yavaş yavaş kendine gelir.

GRETCHEN

Aman Tanrım, bu adam neler hem de neler düşünebiliyor.

Ondan utanıyorum ve her şeye 'evet' diyorum.

Ne yapayım? Ben zavallı, cahil bir çocuğun tekiyim.

Ne buldu bu adam bende?

Anlayamıyorum.

ANLATICI

Aslında, Faust hedefine ulaştı. En ufak bir işaretiyle Gretchen hiç çekinmeden her şeye razı olurdu. Tabi eğer Faust caymazsa. Faust' un içine bir kuşku doğar. Doğaya sığınıp hep ormanda gezer; kendi kendine sonu olmayan konuşmalara dalar.

Evreni kavramaktan çok uzak olduğuna inanır. Son zamanlarda birçok mucizenin sırrına varmış olmasına rağmen her şeye küskündür Faust. Tek bildiği, asıl arzusunun Gretchen'le yatağa girmek olduğunu inkâr etmektir.

Faust Faust'tur, yani bir Don Juan değil!

MEPHISTO

Neden kendi kendini oyalıyorsun,

Neden kendi kendini kandırıyorsun?

Bırak bu oyunları Faust'um!

Önce bin bir çabayla kızın gönlünü al, sonra da it elinin tersiyle!
Olmaz, git onun yanına, seviş kızcağızla!

FAUST

Alçak herif! Ne biçim konuşmak bu... Gretchen hakkında?
Amacım bu değil. Benim derdim senin anlattıklarından ayrı.

MEPHİSTO

Bir yaşıma daha girdim!
Şu hâline bak, sanki Gretchen'in sıcacık yumuşak yatağına değil de
Cehenneme gidecekmiş gibi konuşuyorsun.

FAUST

Şeytan! Ben bir kaçak değil miyim? İnsanlıktan uzak bir barbarım ben.
Onun o küçücük, masum dünyasını yıkmaya, huzurunu darmadağın etmeye ne
hakkım var?

MEPHİSTO

Olan oldu, artık çok geç. Ne garip adamsın sen!
Git onun yanına, avut onu hiç olmazsa.

ANLATICI

Gretchen'in de neşesi pek kalmamış. Çünkü âşık olduğu adam Faust, kaç gündür
ortalıkta yok.

GRETCHEN

Gitti artık, kalmadı huzurum.
Yüreğimi taşıyamıyorum.
Bulamam onu daha.

Onsuz bir yer mezar olur bana
Bütün bu dünya,
Eğer o yoksa yanımda, yaşanmaz daha.
Zavallı başım dönmüş çılgına,
Zavallı aklım paramparça
Gitti artık, kalmadı huzurum.
Yüreğimi taşıyamıyorum.
Bulamam onu daha.
Penceremi ona bakmak için açarım
Yalnız onu bulmak için evden çıkarım
Soylu duruşu, uzunca boyu
Dudaklarının gülüşü, gözlerinin tılsımı
Sözlerinin büyüü
Ellerinin dokunuşu, hele bir de öpüşü.

Gitti artık, kalmadı huzurum.
Yüreğimi taşıyamıyorum.
Bulamam onu daha.

Gönlüm hep koşar ona doğru.
Ah keşke bir yakalasam, tutsam iyice,

Öpsem onu, istediğim gibi öpsem,
Onun öpüşleriyle yıkılıp gitsem!

Sen, Heinrich? Ne olur, söz ver bana!
Şimdi söyle bakalım, nedir din konusunda düşündüğün?
Sen iyi yürekli bir adamsın, biliyorum.
Fakat bu konuya pek önem vermediğini düşünüyorum.

FAUST

Boş ver bunu yavrum.
Gördüğün gibi seni seviyorum.
Canım da kanım da hep sevdiklerim için.
Kimsenin hislerine, dinine karışmam.

GRETCHEN

Heinrich, Tanrı'ya inanıyor musun?

FAUST

Sevgilim, kim söyleyebilir Tanrı'ya inandığını?
İstersen bunu papazlara ve bilginlere sor derim.
Ama böyle bir soruyu soranla alay etmek olur alacağın yanıt.

GRETCHEN

İnanmıyorsun değil mi?

FAUST

Yanlış anlama beni güzelim.
Kim ona bir ad verebilir?
Ve kim ona inanıyorum diyebilir?
Kim öyle hissettiği hâlde inanmıyorum demeye cesaret edebilir?

GRETCHEN

Bunların hepsi güzel ve doğru.
Papaz da buna benzer şeyler söylüyor,
Ama biraz farklı sözcüklerle.
Bu işte hep bir yanlışlık var sanki
Sende Hristiyanlığın izi bile yok.
Bunun haricinde çoktandır acı çekiyorum
Seni onunla arkadaş olmuş görünce.
Yanındaki şu insandan nefret ediyorum,
Hem de ruhumun en derinlerinden!
Adamın o iğrenç suratı kadar,
Hiçbir şey ok gibi saplanmamıştır kalbime.
O oldu mu yanımda kanım oynuyor sanki.
Oysa kimseye kötü duygu beslemem.
Seni ne kadar özleyip görmek istiyorsam,
Onu görünce bir o kadar gizli korku yaşıyorum içimde.
Tanrı affetsin, haksızlık yapıyorsam,
Ama bana kalırsa sinsinin tekidir o!

FAUST

Sevgili Gretchen'im, ne olur korkma ondan.

GRETCHEN

Artık gitmem gerekiyor.

FAUST

Kız, bir saat için olsun göğsünde dinlenip,
Can cana, ruh ruha kalabilmek
Kismet olmayacak mı bana?

GRETCHEN

Yalnız yatıyor olsaydım odada,
Senin içeri girebilmen için
Bu akşam kapının sürgüsünü açık bıraktırdım.
Üstelik annemin uykusu derin değildir,
Bizi birlikte görecektir olursa, hemen oracıkta o anda ölüveririm.

FAUST

Ah, güzel meleğim benim.
İşte! Bu ufacık şişeden üç damla katarsan çayına, deliksiz bir uykuya dalacaktır
annen.

GRETCHEN

Sen istedikten sonra, ben ne yapmam ki?
Ona bir zararı olmadığı sürece.

FAUST

Öyle olsaydı, benim tatlı kelebeğim,
Ben önerir miydin sana?

GRETCHEN

İnsanların en güzeli,
Yüzüne bakınca, bilemiyorum nedir beni sana çeken.
Senin uğruna öyle şeyler yaptım ki,
Neredeyse kalmadı yapacak bir şey.

ANLATICI

Neredeyse!

Yapılmayan bir şey kaldı elbet. Bunun da ertesi akşam yapılacağı malum.
Gretchen, annesinin çayına üç damla uyku ilacı katar ve yaşlı kadın derin bir uykuya
dalar. Sonra kapının sürgüsünü açar ve bekler. Kısa bir süre sonra Faust içeri girer.
Olup biteni büyütmeyle yetin artık. Zaten bundan öteye ayrıntıları da bilmiyorum, çünkü
yanlarında değildim. Fakat az önce bahçede olan o öpüşme sahnesini, o tutkuyu
hatırlarsanız, o zaman bu gecenin nasıl 'felaket' bir gece olduğunu göz önüne
getirebilirsiniz herhalde. Ondandır ki ertesi gece bir daha buluşurlar.
Ondan sonra ki gece de ve bir sonraki gece yine. Derken geceler birbirini kovalar...

Gretchen, öyle bir aşk sarhoşluğuna dalmıştır ki, etrafında olup bitenlerden haberdar
değildir artık. Faust da aynen öyle. Düşünmeyi bile bırakmıştır adam. Artık
Gretchen'le yaşadığı o coşkulu gecelerden başka hiçbir şey tanımıyor. Doydukça

doyumsuzlaşan Faust, Gretchen ile birlikte aşkın tüm tat ve hazlarını en büyük heyecanla yaşar.

Ta ki Gretchen'nin asker olan abisi Valentin, aniden ortaya çıkana kadar!

Müzik Valentin başlar

Askerde kız kardeşiyle ilgili dedikoduyu kaldıramayan Valentin, bir gece yarısı evin kapısının önünde, ona doğru yaklaşmakta olan ve kız kardeşini baştan çıkaran **Heinrich Faust** ile sıçan kapanı **Mephisto'yu** karşısına alır ve hemen onlarla kavga etmeye başlar.

Çünkü bir zamanlar kız kardeşiyle övünen Valentin, onun bu namus düşmanlarının tuzağına düştüğüne inanır. Namusundan vazgeçen Gretchen, abisine en büyük darbeyi zaten vurmuştur.

Bu kavganın, dövüşmenin, bağırışıp çağırışmanın, küfür etmenin, kılıç çekmenin sonu ölüm olur. Şeytanın yaptığı büyüyle eli uyuşan Valentin, bir an çaresiz kalır. Şeytanın tam o an Faust'a 'Sapla kılıcını!' diye bağırmasıyla, Faust'un elindeki kılıcı Valentin'e geçirmesi bir olur. Valentin, aldığı kılıç darbesiyle yere yığılır ve bağırarak çevreden yardım ister. Faust ile Mephisto hemen uzaklaşıp ortadan kaybolurlar. Çevredeki evlerden koşarak gelen insanlar Valentin'in etrafına toplanır.

Gretchen geldiğinde, yerde yatan abisi uykudan henüz yeni uyanmış olan komşularının gözü önünde kız kardeşine 'Orospu!' diye bağırır ve ona lanet okuduktan sonra askerce usul usul (*Müzik Valentin biter*) son nefesini verir.

Faust ile Mephisto dağları aşarak iyice uzaklaşırlar. Bu durum Mephisto'nun işine gelmiştir. Zaten Şeytan kaç gündür buralardan ayrılmak istiyordu. Çünkü onun önemli bir randevusu vardı. Almanya'da her yıl Harz dağında kutlanan Walpurgis gecesine davetli olan Mephisto, toplumsal hayatın bu en büyük şenliğini uzunca yaşamın da hiçbir zaman kaçırmamıştır.

Faust ile Mephisto, Harz dağının en yüksek zirvesi Brocken'e vardıklarında Walpurgis şenliği tam kıvamında. *Müzik disko Walpurgis Gecesi başlar*

Artık yer yerinden oynuyor. Şeytan şeytanlarla dans ediyor.
Çalkantılı bir kalabalık.

Her taraf cadı dolu: Yarı cadı, tam cadı, antik cadı, büyücü cadı, generaller, yazarlar, bakanlar, milletvekilleri, senaristler, teknisyenler, parvenüler, proktophantasmistler inanılmaz bir eğlence havasında!

Kimin eli kimin cebinde belli değil.

Faust da bütün çılgınlığıyla eğlenceye katılır
ve son zamanlarda olup biteni tamamen unuttur.

(Almanca)

Müzik disko Walpurgis Gecesi kendiliğinden biter

Ancak her coşkulu eğlencenin bir de sonu vardır. Güneş Harz Dağı'nın eteklerinden henüz doğmadan uzaklardan ilk gökyüzünü mavileştirip, ardından kara bulutların arasından kızıl bir yumak gibi yavaş yavaş yukarı tırmanarak yerini alır ve artık geceye son verir.

Ortalıkta gecenin o muhteşem, o çılgın havasından en ufak bir iz kalmamıştır.

Rüzgârın havaya kaldırmış olduğu tozdan mı bilmem, gün, henüz doğmadan batmışçasına sisli ve bulanık. Faust, düzlük bir yerde, toprağın üzerinde yatmaktadır. Yorgun argın Faust başını kaldırır ve Mephisto'ya zaman kaybetmeden sevdiği ve çok özlediği Gretchen'nin yanına dönmek istediğini söyler. *Müzik Duman başlar*

(Almanca şarkı üzerinde)

MEPHISTO

Faust!!! *Müzik Duman kesilir*

Kızın abisini öldürdüğün için arandığını unuttun galiba!

Bu duruma bir açıklık getirmem gerekirse, şunu söylemek zorundayım

Faustum:

Bundan böyle Gretchen'i ziyaret etmemiz söz konusu bile olamaz.

Annesi uyusun diye ona verdiğin o damlayı nasıl yapmışsa yanlış kullanmış.

Sabahın birinde nasıl olmuşsa

Zavallı yaşlı kadın bir daha uykusundan uyanmamış.

Dahası, senin o tatlı sevgilin büyük bir hata yapıp herkese annesinin çayına bu damlaları koyduğunu söylemiş.

Şimdi de annesini zehirledi diye artık zindanda!

FAUST

Ne? Canım Gretchen, zindanda mı? Hemen gitmeliyiz Mephisto!

MEPHISTO

Dur. Bekle! Bilmen gereken bir şey daha var.

Sana nasıl anlatayım bilmem?

Bu arada Gretchen sana bir oğlan doğurdu zindanda.

Ama zavallı yavrun uzun yaşamamış.

Doğumun ertesi günü Gretchen doğurduğu piçi kendi elleriyle boğmuş.

Ancak bütün bu yaptıklarının farkında değil. Çünkü uzun süre zindanda kalışı ve doğum yaparken tek başına oluşu; bütün bunlar oldukça zorlamış olmalı ki onu, keçileri kaçırmış!

Şimdide sabahtan akşama yakınıp duruyor: 'Çocuğumu çaldınız! Çocuğumu geri verin!'

FAUST

Olamaz! Ben daha dün onunla birlikteydim...

MEPHISTO

Sen nereye gittiğimizi de mi unuttun?

Sen benimle benim dünyama daldın.

Azıcık da olsa seni bekleyen öteki dünyanın tadına varasın diye götürdüm seni.

Sana bir geceymiş gibi görünen süre, koca bir yıldız aslında!

ANLATICI

Faust anlamakta zorluk çekmekte. Düşünceleri vızıldayarak uçan arılar misali kafasını karıştırmaktadır. Düşünebildiği tek bir şey varsa, o da ne pahasına olursa olsun, bir an önce Gretchen'in yanına gitmektir. Mephisto'dan kendisini zindana götürmesini ve Gretchen'i kurtarmasını ister!

MEPHISTO

Başka ne dileğin var?

Kim sandın beni? Tanrı mıyım ben? Şeytanım ben, Şeytan!

Gökte ve yeryüzünde tüm gücün benim elimde olduğunu mu sanıyorsun?

Öyle olsaydı çok sevinirdim tabii. Ama öyle değil. Seni zindana götürürüm, o kadar.

Peki, peki... Sana zindanın kapılarını açar, ha gardiyanları da hallederim, hiç merak etme. Ancak Gretchen'i sen kendi ellerinle çıkaracaksın oradan.

ANLATICI

Hemen harekete geçerler. İki siyah büyülü ata atlayıp hızla koştururlar.

Ne gece karanlığı, ne yağmur, ne de rüzgâr durdurabilir onları.

Nitekim gün doğmadan Gretchen'in bulunduğu zindana varırlar.

Mephisto, söz verdiği üzere, Faust'un zindana girmesini sağlar, kendisi dışarıda

bekler. Faust, karanlıkta ürpererek sevgilisi Gretchen'e doğru ilerler ve onu küçük küçük hücrenin bir köşesinde saman yığının üstünde ayakta sayıklamakta olduğunu görür.

GRETCHEN

Annem, beni öldüren bir Fahişe!

Babam bir haydut,

Beni unuttu gitti!

Küçük kız kardeşimi, ayağa kaldırdım.

Serin bir yerde;

Güzel bir orman kuşuydum ben;

Uçuyorum uzaklıklara, uç! Uç!

FAUST

Gretchen! Gretchen!

GRETCHEN

Sevgilimin sesi bu?

Hani nerede? Sesini duyuyorum.

Yoksa serbest miyim ben artık?

Kimse beni tutamaz!

Onun boynuna atılmak

Onun göğsünde yar olmak istiyorum.

Heinrich sen misin? Bir daha çağır beni.

Heinrich! Sen misin sahiden?

Sen olsaydın tüm acılar sona ererdi.

Sona ererdi zindan ve zincir korkusu.

Eğer sensen beni kurtarmaya gelen.

Heinrich! Gel otur yanı başımda.

FAUST

Hayır! Gretchen!

Sen gel ve çabuk ol!

Eğer çabuk olmazsan, bedeli çok ağır olur!

GRETCHEN

Nasıl? Beni öpemiyor musun artık?

Aşkım benim!

Çok da olmadı görüşmeyeli ama
Unuttun mu yoksa öpüşmeyi?
Neden böyle korku duyuyorum birden bire senden?
Oysa senin sözlerin, bakışların bana dünyayı bağışladı.
Beni boğacakmış gibi öper, öperdin.
Tutkuyla ve her gece!
Heinrich! Ben annemi öldürdüm.

FAUST

Bırak geçmişî Gretchen. Beni kahrediyorsun. Bir adım at yeter.
Özgürsün. Gel artık Gretchen! Kapı açık.

GRETCHEN

Gelemem Heinrich, ben buradan ayrılamam.
Umut yok benim için. Neye yarar kaçmak? Yine yakalarlar.

FAUST

Yalvarıp yakarmanın yoksa faydası, zorla götürürüm buradan seni! Hadi gel artık.

GRETCHEN

Bırak Heinrich! Dokunma bana bir canı gibi!
Biliyorsun ki senin hatırına her şeyi yaptım. Heinrich ah Heinrich.

MEPHİSTO

Kalkın, yürüyün, gevezeliği bırakın! Gün doğdu doğacak.

GRETCHEN

Bu kutsal yerde ne işi var bu adamın?
Heinrich, onu gönder buradan!
Yüce Tanrım kendimi sana emanet ediyorum;
Kurtar beni! Heinrich! Ah Heinrich tüylerim ürperiyor seni düşündükçe.

MEPHİSTO

Faust gel artık! Yoksa seni de onun gibi yüzüstü bırakırım.
Artık çok geç. Kız mahkûm oldu!
Üzülme Faust'um, nasıl olsa tekrar buluşacaksınız cehennemde.

ANLATICI

O anda gökyüzündeki bulutlar aralanır ve Tanrı gür sesiyle 'Hayır, Gretchen kurtuldu!'
der.

Müzik Laschia

SON

ANLATICI

Bütün büyük aşklar gibi bu aşk da tragedya gereği ölümle biter. Gretchen'in ölümü ile. Antik Yunandan bildiğimiz güzel Helena'nın o görkemli görüntüsünü birinci bölümde ilk kez sihirli bir aynada gören Faust, ikinci bölümde durmaksızın onu arar. Sembolik karakterlerle ve içinden çıkılmaz dolambaçlı bir akışın içinde neredeyse kayboluyoruz. Derken Goethe Faust'u ve Mephisto'yu bizim Ege denizi ve kıyılarına gönderir. Faust antik çağın birçok karakteri ile yoğun felsefi sohbet ve tartışmalara dalıp, bilgiye olan susuzluğunu azda olsa giderdikten sonra Chiron'a Helena'nın nerede olduğunu sorar ve sonunda Helena'yı bulur.

Helena ise Faust'un Ege kıyılarına geldiğini ilk duyduğunda 'Yakışıklı mı?' diye sorar. Bunun üzerine Phorkyas: 'Fena değil! Ben beğendim onu. Candan, cesaretli ve Yunanlar arasında ender görülen bir şekilde çok okumuş biridir. Eğitimli ve anlayışlı bir adam'. Helena ve Faust nihayet karşılaşırlar.

Faust:

'Aklım ne ileriye ne de geriye dönüktür. Bu an yeter!'

Helena:

'Çünkü mutluluğumuzdur bu an. Kendimi çok uzakta görüyorum ve bir o kadar da yakın. Yürekten söyleyebilirim ki –Seninle buradayım'.

Faust

'Nefesim kesilmiş, kelimeler titriyor, boğazım düğümleniyor.'

Helena:

'Seninle kaynaşmış tanımadığım bir adamla güvenle bağlanmış ve sanki yaşlanmış gibiyim, ama yine de genç.'

Antik çağın güzellik simgesi Helena ve modern çağın bilgeliğinin simgesi Faust evlenirler. Euphorion adında zeki, yakışıklı ve etrafına aydınlık saçan bir oğulları olur. Euphorion'un eski Yunanca kelime anlamı coşkudur. Türk Dil Kurumu sözlüğünde 'coşku' kelimesine baktığımızda şu açıklamayı görürüz: 'Bir düşünceyle, bir duyguyla dolarak yücelme, ruhun kendini aşıp yücelmesi, heyecan'.

Euphorion eserde ilk kez sahneye çıkmadan önce bestelediği müzik eseri yankılanır ve duyan herkesi derinden etkiler. Aşırı hız ve çalışkanlığından dolayı ömrü uzun sürmez. Helena ve Faust'un tüm uyarılarına rağmen daha da uzakları görebilmek için daha yükseklerle çıkmak ister. Yükseklerden düşerek erken ölür.

Her ne kadar Goethe Euphorion karakterini Lord Byron'ı düşünerek yazmış olsa da,

bu topraklar kendi Euphorion'unu yaklaşık 100 yıl sonra ortaya çıkarmıştır; modern Türkiye'nin kurucusu Selanikli Mustafa Kemal Atatürk.

Mustafa Kemal'in de Euhorion gibi insanları derinden etkileyen bir eseri vardır. Bu da Goethe'nin hayal edip, ancak müzik ile ifade ettiğinden ötedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet'tir!

Euphorion'un bestelediği şarkılar Cumhuriyeti simgeler. O da Mustafa Kemal gibi eserler yaratmış, fakat erken ölmüştür.

Euphorion öldükten sonra koronun söyledikleri şöyledir:

'Nerede olursan ol, seninleyiz!

Biz seni tanıdığımızı düşünüyorum,

Ah, sen bu dünyadan ayrılınca da,

Kalbimiz hep seninle.

Senin şarkın/eserin güzel ve cesaretin eşsizdi.

Ah, bu dünyanın mutluluğu için doğdun,

Yüce atalara ve büyük güce sahiptin.

Ve ne acı ki!

Erken gittin.

Dünyayı kavrayan keskin zekân

Kalpleri okuyan önsezilerin

En güzel kadınlarda aşk ateşini uyandıran sen.

Ve senin olan eserin.

Eğer en kötü gününde kan kaybı yaşayan halk sessizliğe bürünüyorsa,

Yeni şarkılar, eserler yaratın!

Daha fazla başınızı öne eğmeyin!

Çünkü bu topraklar her daim yeniden yaratır.'

Nerede bulacağım seni?

Nerede ulaşacağım sana?

Sesini duyuyorum,

Rüzgârlarda seninle!

Kalbimde ve ruhumda

Yaşıyorsun.

Biliyorum.